

Gogoetarik gogoeta

Rufino Iraola

Jakin-en 56. alea hartu eta 149. orrialdean irekitzen duenak, Joxe Azurmendiren "Nietzsche, Jünger: anekdota batek esanahi paradigmaticoak" izeneko artikuluarekin egingo du topo. Beti izan dira zail, gogor eta lehor antzekoak Azurmendiren gaiak eta, ondorioz, hizkera. Baina oraingoan, inoiz ez bezala somatu dut garrasika. Oihu ozen, lanturuz, angustiaz eta etsita bezala ikusi dut Zegamako filosofoa.

Begiratu batera, E. Jünger Euskal Herriko unibertsitateak "Doktore honoris causa" izendatu izanaren kontrako protesta dirudi. Sakon-sakonean, ordea, beste problemarik ere planteiatu nahi du Azurmendik. Besteak beste, nire uste apalean, borroka armatua esplikatzeko dauden arrazoiak jarri nahi dizkigu begibistan zegamarrak. "Bi komunitate" kontzeptuari edukin berria ematen saiatzen da, interesatuki, nik uste. Eta bakea askata-

sunaren aurretik jartzeko, gizarte deskristautu honetan, oinarri moralik ez dagoela frogatu nahi du.

Neuk ere, Jünger-enari ez baizik Jünger-ena aitzakiatzat hartuz planteiatzen duenari helduko diot. Nik hel diezaiokedan neurrian noski.

Ajurianean "Anti-ETA blokea" osatu zenetik bi komunitateen mekanismoak "makina baten burdinazko perfekzioarekin" funtzionatzen duela kulturaren, prentsan, erlaziotan eta gizarte zibilean dio Azurmendik. Kontraesan nagusia, abertzaletasunaren izatetik demokratismoarena izatera pasatu omen garela. Horrela, nazio-arazoa bigarren planoan geratzen omen da "abertzale" entzat berentzat ere, indar politikoak polarizatzen dituen "demokrazia" delarik. Komatxoak Azurmendirenak dira. Bere arrazoiketari erne jarraitzen baldin badiogu, erraz ohartuko gara, zeintzuk diren "abertzaleak" (komatxo artean) eta nortzuk benetako abertzaleak: HB eta familia osatzen duten beste senideak.

Kontua da, herri honetan jende asko dagoela sofismo hori onartu nahi ez duena. Euskalduna izateko, euskara lantzeko, *Jakin* eta beste aldizkari batzuk irakurtzeko, euskal kulturaren murgiltzeko, hitz batean, abertzale izateko ez dugu HBren inguruan egon beharrik sentitzen. Zer da gero ABERTZALE eta DEMOKRATIKOren artean kontraesana sortu nahi hori? Zergatik ezin daiteke izan, herri honetan, abertzale demokratikoa? Hori bai, guk pragmatismoari ez diogu zentzu peioratiborik ematen, posibilitateak neurtu egiten ditugu eta orain arte lortu duguna positibotzat jotzen dugu.

Azurmendik, inongo soziologok egingo ez lukeen moduan, "variable" edo aldagai bakar baten gainean eraiki nahi luke Euskal Herriko ideologiaren estruktura osoa. Joxek aipatzen duen kontradikzioaz gain, zutik diraute betikoek ere: abertzaletasuna/espainolismoa; ezkerre/eskuina; fundamentalismoa/progresismoa... Baina bizi beharrak lanak ditu eta, bizi behar horrek eraginik, baliteke gaur egun "borroka armatua/anti-ETA blokea" dei genezakeen kontradikzioa gehien nabarmentzea. Hein handian, biolentziak berak ezarri duen dinamikari zor zaio bestalde.

Bakea denoi interesatzen baldin bazaigu, oso urjentea da kontradikzio hau superatzea.

Orain artekoa ikusita, hemen jende askok honela funtzionatzen du: "borroka armatuak abertzaletasuna defendatzen du, horrek ez du borroka armatua onartzen, beraz ez du abertzaletasuna defendatzen". Hori honako hau bezain faltsua da: "Italiarrak europarrak dira, alemaniarrek ez dira italiarrak, beraz alemaniarrek ez dira europarrak". Espelikaziorik behar?

Bestetik, HBren inguruko munduak eskusiban eta bloke monolitikoetan eskaintzen digu dena: Euskara, kultura, ikastolen egunak, presoak, borroka armatua eta denekin bat eginez lista itxiak aurkezten ditu. Eta lista itxiak badakigu zer esan nahi duten: dena hartu behar edota dena utzi. Taktika hori salatu beharra dagoela uste dut. Horrek bultzatu bide du Joxe Azurmendi egunkari bat "demokratekin" eta "biolentzokkin" batera egin ote daitekeen galdetzerara. Posible izango da, nire ustez, lista irekierkin funtzionatzen uzten zaigun neurrian.

Dena dela, bi komunitateen kontua egia baldin bada, Ajurianeko hitzarmena baino lehenagokoa da problema. ETAK eta bere meneko blokeak Euskal Herriko gehiengoaren borondatea ez errespetatzea erabaki zutenekoa. Hain zuzen, dinamika horren ondorioa ez al da Ajurianekoa?

"Nire opzio pertsonala, opzio posible eta moral bakartzat aitortzen dudanean eta beste opzio moral posiblerik toleratzen ez dudanean, posibilitate bezala ere" hasten omen dira kontuak. Postura horixe ez al da, ba, hain zuzen, biolentziaren suari aragiten diona? Eta biolentziaren ilegimitatea probatzen hasi behar al dugu orain, Joxe? Zuritzeko mila espelikazio ematen baldin badituzu ere, urnetara hurbiltzen zaren bakoitzean, zu zeu ari zara biolentzia ilegimitatzen.

Geroago, desesperazioaren gurditik salto egin nahian bezala (tonuarengatik diot) "printzipio guztien dimisioa, ideal guztien merkealdia amets guztien ilunabarra, desertzio, errendizio soila, gehiengoaren artaldean babes hartzea" eta ez dakit zer gehiago botatzen dituen. Idealismo eta errealismoaren arteko oreka aurkitu nahi bat, adinarekin berez datorren baretzea eta erradikalis-

moa guztiek berekin dituzten gehiegikeria batzuk alde batera uztea ez baldin bada, gure ideialek lehenean dirautela uste dut. Litekeena da herrigintza abstraktutik konpromezu konkretuetara pasatzea. Litekeena da gaztea, orokorrean, formatu nahi izan ordez zeure seme-alaben heziketa konkretuaz arduratu nahi izatea, baina hesterik ez. Dena den, dimisioa presentatu duen asko dago beste bandoan ere. Zenbait hankabiko dabil hemen kasik inoiz ezertan busti gabe lasai amorratu, gero "gora ETA militarra" oihu egite hutsarekin dena egina dagoela uste izateko?

Beste intentu batean "deportazioak, telefono-entzuteak, ertzainen posta-tiraketak, torturak, presoek sakabanaketak..." denak kontestu horretan sartzen ditu. Berriz ere lista itxiak. Jende asko dagoela, ba, herri honetan, Joxe, ez ETArekin eta ez Feliperekin dagoena! Lista irekiekin funtzionatu nahi dugula, ba! Irekiekin ezin baldin bada, gutxienez askorekin.

Grazia aparte egiten dit goizero periodikuan irakurtzen ditugun egia ofizial eta brebiario kontu horrek. Herri honetan, berriro ere, hiru eratako kolektiboak daude: mutur bateko egia ofizialak publikatzeko brebiarioa dutenak, beste muturrekoak argitaratzeko dutenak, eta brebiariorik ez dutenak. Beraz, hemen ere "zozoak beleari, ipurbeltz".

Kanpoko inbertsioak direla eta, Galiza Euskadirekin gonbaratuz, han ez dagoela ETArrik, baina inbertsioak zer moduz ote doazen galdetzen du. Ez du daturik ematen; ezta datarik ere progresioa sinkronikoki ikusi ahal izateko. Dena den, nik badut datu bat. Euskadiko langabezi tasa Estatuko media baino bi puntu altuagoa omen da. Ezer esan nahi al du? Ez dakit. Nolanahi ere, Azurmendiren sententziak gisa honetakoa izan beharko luke: "Begira, ETari esker zenbat inbertsio lortu duen Euskadik".

Bizitza pribatuan "autonomia, libertatea; publikoan segurantzia, ordenua, ongizatea,..." eskatzen ditugularik, bizitza pribatu eta publikoaren artean kontraesanean bizi omen gara. Ez dut ulertzen segurantzia eta libertatearen artean edota autonomia eta ongizatearen artean zer kontradikzio egon litekeen. Aitzitik, prozesu beraren bi sekuentzia bezala ikusten ditut. Baliteke nik ongi ez konprenitzea guzti horren mamia.

Geure buruaren gainean armiarma-sarea josten ari omen Estatua. Boterearen atzaparrak gure logelaraino iristen omen dira. Neurri batean hori ez dago ukatzerik. Hala ere, Orwel-en zita horrekin ez nago konforme. Nire ustez, bai "Abereen etxaldea"n eta bai "Orwel 84"ean kritikatzeko duena beste sistema politiko bat da. Nik badut lider berriak, intelektual eta filosofo berriak sortuko diren esperantza eta ekilibrio apur bat lortuko ahal dugu. Sortuko ahal dira Gorbatxob berriak.

Soluzioa borrokan jaikitzea omen da. Baina zein borroka klasetan da kuestioa. Postura estoikoak neuri ere ez zaizkit gus-tatzen, nahiz eta batzutan horiek ere beharrezkoak diren. Hobe, noski, soluzio politikoak. Kausa baten aurrean opzio asko dau-denean, denek kondizio berdinetan defenditzea da etikoena.

Abertzalegoaren fragmentazioaz ere badio Azurmendik gauza gogoangarririk. Niretzat, berriz, hori ez da inolako trajeria. Trajeria sortzen duen kausa bakarra, opzio guztiak demokratikoki ez onartzea da. Bestalde, abertzaleen artean abertzalegoak badaudela frogatu nahi du filosofoak. Hori onartzen ez bada, "zergatik ez onartu horietako edozein bezain abertzaleak direla PP, CDS, PSOE? esaten du intentzionalitatez, nik uste. Euskal Herriaren azken helburua lortzeko biderik egokiena objektiboki zein den esatea oso zaila da oraingoz, dena teori mailan planteiatzen bait da. Sentidu horretan zaila da abertzaleago nor den esatea. Baina abertzaleak zein eta zein ez diren esan deza-kegu: Lehenengok Euskal Herriaren azken helburu hori onartu eta asumitu egiten dute; disposizio onean daude. Bigarrenengok ez dute onartzen, ez asumitzen eta ez dute disposizio onik. Kuestioa da, abertzaleen beraien arteko diferentziak demo-kratikoki dirimitzea.

Izan ere, demokrazia berez eta bere baitan, medio nahiz hel-buru bezala, balore handi bat da. Eta Azurmendik hala sinets erazi nahi baldin badigu ere, "Los Estados Unidos satisfechos por la falta de protestas contra el gas lacrimógeno" bezalakoak entzun beharrak ez dauka zer ikusirik demokraziarekin. Hori parlamentuan harturiko erabakia izan zen jakin nahi nuke lehenik, eta hala baldin bada, garbi dago demokraziaren inter-

pretazio oker bat dela. Kutxilo bat ere txarrerako erabiliz gero, makurra da; baina egileak ez du errurik, txarrerako darabilenak baizik.

Benetako demokrata batek inoiz ez dizu onartuko torturarik edo Santi Brouardena bezalako asesinaturik. Asesinatu guztiak faxistak dira. Baina biolentziaren kontra protestaka kalera ateratzen direnek ez daukate zerikusirik ekintza higuigarri horrekin. Protestaka ari direnak kutxilogileak dira. Eta haiek onerako burutu duten obra norbaitzuk txarrerako badarabilte, horrela darabilten horiena baizik ez da erantzukizuna. Demokratek egin ezin dezaketena, zera da, norbaitek txarrerako erabil litza-keela eta, kutxiloak egiteari utzi.

Noski, problemak "polis" mailan konpondu behar direla. Baina ez dakit "politika" hitza sentidu etimologikocgian ez ote duen erabiltzen Azurmendik. "Polis" a, abstraktuan, ez da ezer. Jende konkretu batek edota jende-talde konkretu batzuk osatzen dute "polis" a. Politikaren eginkizuna, "polis" plural hori eratu eta elkarbizitza garantizatzea da.

Laster omen gara segovianoek edo badajoztarrek bezala pentsatzen. Jadanik ez al dago jende asko, hemen, segoviarrek bezala pentsatzen duena? Beti egon da. Baina horrek ez luke problema izan behar. Errealitate hori ikusi nahi ez dugunean sortzen dira problemak. Alabaina, errealitate hori dagoela aitortzeak eta aintzakotzat hartzeak ez du esan nahi, inolaz ere, onartze hutsarengatik bat abertzalea ez denik. Demokraziak zerbitu behar liguke problema hori soluzionatzeko ere. Eta aurrena geure artean soluzionatu, gainera. Eta zenbat abertzale dago gure artean, berak aldarrikatzen duen Euskal Herri euskaldunear bizitzerik izango ez lukeena? Hori ez al da kontradikzioa?

"Egiaz deskristautu bagara ... Munduan egoteko zein da gure morala?" galdetzen du gero. Kristau-morala atzentzeak ez liguke problemarik sortu behar. Izan ere, kristau-morala al da behar duguna? Nire moralak ez luke determinatu behar nire jokabidea, baizik eta nire jokabideak nire morala. Gauza bat, ona delako egin behar da ala egin behar delako da ona? Moralki egiaz jokatzekotan, legea betetzea berez ona delako bete behar

genuke, eta ez, legea betez gero saria lor genezakeelako edota zigor gaitzaketelako.

Estatuaren biolentziari ere dedikatzen dio lerrorik. "Gauzarik 'bidezkoena' iruditzen zaigu soldaduska: zergatik ez arrazoi politikoz egindako edozein pertsonaren bahiketa?" galdetu, deportazioak eta beste kontsiderazio batzurekin jarraitu eta justizia (tribunalak) Estatuaren indarrezko aginpideak astoegia eman ez dezan baizik ez direla sententziatuz amaitzen du. Asuntu konplexua eta sinplifikatzen zaila, benetan! Dena den, derrigorrezko soldaduskaren kontra gauden bezalaxe, helburuak justifikatzen duen moralean sinesten ez dugulako, xede ekonomiko-politiko-engatik burutzen diren sekuestruen kontra gaude. Sekuestru horietan diskriminazioa eta agrabio konparatiboa nabarmena bait da. Eta ez da sekuestratua bere jokabidearengatik juzkatzen. Ez da justiziaren izenean egiten, baizik eta autoreek beren ideiak defendatu eta azioak egiten jarraitu ahal izan dezaten.

Antimilitarista batek, ejertzitua, berez txarra iruditzen zaiolako errefusatu behar du eta, ondorioz, ejertzitu guztiak gaitzetsi. Baina "soldaduska honi ez" oihukatzen dutenak ejertzitu-mota baten deuseztapena bakarrik eskatzen ari dira. Postura hori eta borroka armatuarekiko sinpatia, ez dira argumenturik txarrenak beste ejertzitu guztiak legitimatzeko.

Justizia eta tribunalekin beste horrenbeste gertatzen zaigu. "Estatuaren morroi eta moztarroak" direla esateak batere ez du balio, gero behin eta berriz, manifestazio bat debekatu digutelako (portzierto, zenbat manifestazio egin dira, herri honetan, tribunalei esker?), Konstituzioa akatatzeko erabili dugun formula onartu ez digutelako eta beste mila asuntugatik tribunal horietara jotzen baldin badugu. Espelikazio guztiak alferrikakoak dira; objektiboki denok dihardugu Justizia legitimatzen.

El Salvador-eko biolentzia txalotzen duten bitartean, etxekoa kondenatzen dutenentzat hitz gogorak darabiltza Joxek. "Pistola bat ez al da ba pistola bat mundu guztian?" botako dizu. Pistola beti pistola izango da; eta erabiltzeko egina dagoela suposatzen da. Noiz erabili eta noiz ez, hori da problema. Nolanahi ere, El Salvador-eko egoera eta hemengoa alderagaitzak dira. Gosea,

analfabetismoa, osasun-atentziorik eza, gobernu tirano baten errepresio indiskriminatu eta basatia...hitz batean, hango miseria ez da hemengo kasua. Hala ere, aspekturik inportanteenetako bat ez al da efikaziarena, hain zuzen? Sandinistek Somozaren kontra lortu zuten garaipena ukaezina da. El Salvador-eko gerri-lak beste horrenbeste egin dezakeela ametitu beharra dago. Baina Irlanda edo Euskadik garaipen militarra lor lezaketenik optimistenek ere ez dute sinesten.

Gaur egun aurkitzen garen marko soziopolitikoak ez du jadanik bueltarik. Epe motxera ez behintzat. Mundu osoak erre-konoziturik daukan erregimen bat hori eta horrenbestez gainera ez dago pikutara botatzerik. Alferrik dira ahalegin, sakrifizio eta sufrimendu denak.

Zeharka bederen galdetzen du, baita, ea aurreko etapan onartu eta orain ez onartzeko zer gertatzen ote den ere. Aurreko etapan, beste faktore askoren artean, borroka armatua bat gehi-ago zen. Baina, beste faktore guztiak edo gehienak desagertu direlarik, borroka armatuak bakarrik ezin dezake inolaz ere buru eman, nire eritzi apalean noski.

Baina efikazia eta beste kontsiderazio batzurekin batera, Herriaren borondatea ere erabakiorra da. Euskal Herriak gaur gaurkoz ez du borroka armaturik nahi. Eta horrek ez du bueltarik! Herri honen kontzientzia manipulaturik dagoela eta ez dakit zer argumentu gehiago eman litezkeen, baina ez dute balio. Hemen ez dago El Salvador-en dagoen analfabeto-tasarik. Mediatizazio batzuk gora-behera, egon badago kriterio eta eriz-pide autonomoak osatzeko modurik. Hori gabe ezin uler liteke Euskadiko boto-dispersioa.

Okerrenean ere, aita operatzera eramán nahi zuten seme-ala-ben kasua da gurea. Derrigorrean eramán nahi izan zuten arte, "Ezetz eta ezetz" hark. Onez onean hartu zutenean, ordea, ko-mentzitu eta bere borondatez joan zen klinikara. Inork ez du es-kubiderik, gurasoa nahiz beste edozein pertsona indarrean eta bere borondatearen kontra kirofanoan sar erazteko.

R. I.